

Divadelní fakulta AMU

Katedra činoherního divadla

Akademický rok 2016/2017

Posudek oponenta magisterské diplomové práce

Diplomantka: BcA. Ewa Zembok

Oponent: odb.as. MgA. Juraj Deák

Název práce: **Režie jako scénické vyprávění příběhu**

Sbor jako základní diegetický prostředek

Diplomová práce Ewy Zembok vznikla 6 let po absolventské inscenaci, kterou reflektuje. Diplomantka během této doby realizovala několik dalších inscenací a nabyté zkušenosti jí byly nápomocné při zkoumání zadaného úkolu a pomohly jí i při kritickém nahlédnutí absolventské inscenace.

Hned v úvodu své práce diplomantka podrobně přemýšlí a popisuje, co všechno režisér musí podstoupit a vykonat, aby přečetl, pochopil a na jevišti scénicky „rozvinul“ potenciál příběhu, který je v dramatu ukryt v „zavinuté formě“. Autorka tak činí velmi zevrubně a systematicky, s poměrně jasným teoretickým vhladem do problematiky. Snaží se pojmenovat rozdíl a vztah mezi diegetickou a mimetickou formou vyprávění/předvádění, uvažuje nad funkcí herce, jeho tvůrčím přínosem a dostane se logicky, a v přesně duchu svého zadání, až k úloze chóru v antickém dramatu. Ve své argumentaci se při tom opírá o autority jako Aristoteles, Jaroslav Vostrý, Jean – Claude Carriere, Otakar Zich, Bertolt Brecht a také o práci svého školitele J. Vedrala.

V další části práce se na problematiku snaží autorka podívat z hlediska změny paradigmatu divadla dramatického na postdramatické, kdy dochází, podle Lehmana, o kterého se v této části práce opírá, ke změně používání divadelních znaků. Text jako nositel základního významu v klasickém divadle ustupuje do pozadí a stává se jen jednou z mnoha dalších rovnocenných složek inscenování jako, jsou gestika, mimika, hudba, vizuální stránka. Simultánnost a multiperspektiva vytlačují kauzální a lineární vnímání. Napodobování nahrazuje znak, herecký dialog monolog, místo předvedení, či, chcete-li, scénického provedení příběhu dochází k jeho přednesu. Postavy promlouvající stejným směrem vytváří dojem sboru. Ovšem toto už není sbor v antickém slova smyslu, kde byl nositelem kolektivního vědomí, myšlení polis, jakýchsi vyšších principů, ale je to sbor individualizovaný, s možností různé restrukturalizace a tematizace.

Tento svůj teoretický exkurz diplomantka využívá jako východisko pro reflexi pěti svých inscenací. Sebekriticky se vrací k absolventské inscenaci Euripidovy Medey, je zřejmé, že i v této inscenaci se pokusila realizovat part chóru v intencích postdramatického divadla. Diplomantka sama v textu připouští, že nejzdařileji se jí podařilo rozvinout koncepci vyprávějího a současně předvádějího chóru v inscenaci Ouředníkovy Europeany v Divadle Tramtarie v Olomouci, kde vyprávějícím subjektem byl kolektiv herců, v dílčích sekvencích individualizovaných do náčrtů postav. Inscenace monologického textu Sibylle Berg A teď: Svět byla pokusem režisérky instrumentovat původní text do více postav. Režisérka, která vytvořila jakýsi chór alter eg hrdinky, je přesvědčená o tom, že takovým řešením jen vystupňovala téma osamocení ženy v postmoderním světě. S kolektivní postavou (chórem) jako s principem pracuje i v inscenaci textu O. Novotného Kolaps

(Divadlo X 10), resp. v jeho druhém dějství, kde v monologu hrdina „vyvolává“ z počítačové hry chór nejprve anonymních postav, které pak maskami individualizuje do apokalyptického obrazu. Mayenbourgův Haarmann pracuje rovněž s diegetickým, tedy přímo vyprávějícím modelem, ale choričnost textu, kterou diplomantka dovozuje ve svém rozboru, není příliš evidentní, je spíše jejím inscenačním záměrem a přáním. Herci ve sborových pasážích brechtovsky zpívají písně, mají tak zastupovat „hlas lidu“. To bychom ale pak už mohli dovozovat, že užití sboru v hudebně dramatickém divadle má také výrazně diegetickou funkci, což je ale posun do jiné problematiky, než diplomantka otevírá úvodní teoretickou kapitolou.

Oponent, žel, neviděl, kromě absolventské, další rozebírané inscenace. Diplomantka je však dokázala plasticky a věrohodně popsat. Podstatné je, že v praktické režijní práci prokazuje schopnost tvořivě rozvinout zvládnutá teoretická východiska a že o své práci soustavně přemýšlí.

Práci doporučuji k obhajobě.

Žádám o zodpovězení následujících otázek:

- 1) S odstupem času a po zkušenost s režii jiných inscenací jste stále přesvědčena o tom, že zvolené inscenační řešení individualizovaného chóru v Médey bylo správné?
- 2) Jak se v současných textech, které inscenujete, projevuje vztah jedince a pospolitosti na vztahu postavy a chóru/kolektivního vypravěče?
- 3) Jak jsou herci připraveni interpretovat texty tzv. postdramatu, kde přecházejí často na jedné replice/promluvě od vyprávění k předvádění?

V Praze 19.9.2017

. MgA. Juraj Deák